

Adroddiad i	Awdurdod Tân ac Achub Gogledd Cymru
Dyddiad	16 Hydref 2023
Swyddog Arweiniol	Stewart Forshaw, Dirprwy Brif Swyddog Tân
Swyddog Cyswllt	Stewart Forshaw, Dirprwy Brif Swyddog Tân
Pwnc	Prynu Tir ar gyfer Canolfan Hyfforddi Newydd

PWRPAS YR ADRODDIAD

- 1 Mae'r adroddiad hwn yn rhoi'r wybodaeth ddiweddaraf i'r Aelodau am y gwaith a wnaed i asesu addasrwydd tir a ganfuwyd yn Llanelwy, Sir Ddinbych, ar gyfer datblygu canolfan hyfforddi a datblygu gynaliadwy yng Ngogledd Cymru.
- 2 Mae'r adroddiad hefyd yn cadarnhau'r argymhelliad i Aelodau gefnogi prynu'r tir a'r gwaith lliniaru angenrheidiol mewn perthynas â madfallod, gan fod y gwaith diwydrwydd dyladwy angenrheidiol wedi'i gwblhau.
- 3 Prynu'r tir yw'r cam cyntaf wrth ddatblygu achos busnes er mwyn i'r Aelodau ystyried adeiladu canolfan hyfforddi a datblygu newydd yng Ngogledd Cymru, i liniaru pryderon iechyd a diogelwch yn awr ac yn y dyfodol ynghylch y ddarpariaeth hyfforddiant sefydliadol weithredol ac ehangach yng Ngwasanaeth Tân ac Achub Gogledd Cymru (y Gwasanaeth).
- 4 Ni fydd prynu'r tir hwn yn ymrwmo'r Awdurdod Tân ac Achub Gogledd Cymru (yr Awdurdod) i adeiladu canolfan hyfforddi newydd. Os na fydd y cynllun hwn yn symud ymlaen bydd prynu'r tir yn rhoi ased cyfalaf gwerthfawr i'r Awdurdod Tân.

CRYNODEB GWEITHREDOL

- 5 Mae'r Awdurdod wedi ymrwmo i ddarparu hyfforddiant gweithredol hanfodol i'w staff i gefnogi darparu gwasanaethau a sicrhau diogelwch diffoddwyr tân, yn unol â deddfwriaeth Iechyd a Diogelwch, Deddf Gwasanaethau Tân ac Achub 2004 a Fframwaith Cenedlaethol Tân ac Achub Cymru 2016.
- 6 Nododd asesiad y Prif Swyddog Tân a gynhaliwyd yn ystod 2021 fod hyfforddiant yn faes blaenoriaeth, a chafwyd cymeradwyaeth yr Awdurdod i gynnal adolygiad llawn o'r ddarpariaeth hyfforddiant a datblygiad gweithredol o fewn y Gwasanaeth.

- 7 Mae hyn wedi cynnwys adolygiad o'r cyfleusterau hyfforddi gweithredol presennol, gan gynnwys y rhai sydd wedi'u lleoli yng ngorsafoedd tân Dolgellau, y Rhyl, Wrecsam a Glannau Dyfrdwy, yn ogystal â'r cyfleusterau Hyfforddiant Ymddygiad Tân Adrannol (CFBT) yn Airbus ym Mrychdyn. Mae'r adolygiad wedi nodi nad yw'r cyfleusterau hyfforddi a datblygu presennol yn cyrraedd safonau cyfoes mewn sawl maes. Felly, mae angen arfarnu opsiynau ar gyfer dyfodol cyfleusterau hyfforddi a datblygu o fewn y Gwasanaeth. Bydd yr arfarniad hwn yn cael ei gynnwys mewn achos busnes i sicrhau parodrwydd a diogelwch gweithredol diffoddwyr tân ar gyfer cenedlaethau'r dyfodol.
- 8 Mae'r adolygiad o'r cyfleusterau hyfforddi gweithredol yn y Gwasanaeth hefyd yn cefnogi canfyddiadau adolygiad thematig y Prif Ymgynghorydd Tân ac Achub o hyfforddiant gweithredol o fewn y Gwasanaethau Tân ac Achub yng Nghymru (Hydref 2022), sy'n cydnabod bod angen buddsoddi cyfalaf sylweddol er mwyn efelychu amodau yn y byd go iawn fel y gall diffoddwyr tân ddatblygu, cynnal a diweddarau eu sgiliau gweithredol.
- 9 Ar ôl cael cymeradwyaeth yr Awdurdod, ar 17 Hydref 2022, i ddyrannu cyllideb i ddatblygu achos busnes manwl ar gyfer canolfan hyfforddi a datblygu newydd, cafodd nifer o opsiynau eu harchwilio gan dîm y prosiect.
- 10 Mae'r gwaith hwn wedi cynnwys canfod darn o dir addas ar gyfer y ganolfan hyfforddi a datblygu newydd yn Llanelwy, Sir Ddinbych.
- 11 Cymeradwyodd yr Awdurdod gytundeb cyfyngu 6 mis gyda'r gwerthwr a ddaeth i ben ar 27 Medi 2023. Fodd bynnag, oherwydd bod y safle wedi cael ei asesu fel un addas yn dilyn y gwaith diwydrwydd dyladwy angenrheidiol, mae'r gwerthwr wedi cytuno i ymestyn y cytundeb tan ddiwedd y cyfarfod Awdurdod hwn.
- 12 Mae'r cytundeb cyfyngu wedi galluogi'r Awdurdod i gynnal yr arolygon a'r asesiadau addaswydd perthnasol ar y safle, ac mae trafodaethau hefyd wedi'u cynnal â swyddogion cynllunio lleol cyn cyflwyno cais cynllunio amlinellol. Mae canlyniad y gwaith diwydrwydd dyladwy hwn yn cefnogi'r argymhelliad y dylai'r Awdurdod brynu'r tir.
- 13 Mae gweithgor sy'n cynnwys chwe Aelod o'r Awdurdod, un o bob ardal yr Awdurdod, hefyd wedi cael ei sefydlu gyda'r nod o ddatblygu a chraffu ar gynlluniau a'r achos busnes ar gyfer canolfan hyfforddi a datblygu newydd yng Ngogledd Cymru. Mae'r gweithgor hefyd wedi ymweld â chanolfannau hyfforddi a datblygu Gwasanaethau Tân ac Achub cyfagos i nodi meysydd arfer da.

- 14 Mae cyllideb ar gyfer prynu tir wedi'i chymeradwyo eisoes gan yr Awdurdod, a rhaid i'r Aelodau gymeradwyo ei defnyddio. Mae cost y tir, sef £2.75m, wedi'i gynnwys yng nghyllideb yr Awdurdod ar gyfer 2023/24 a byddai'n cael ei ariannu drwy fenthycia allanol pe na bai cymorth Llywodraeth Cymru ar gael. Y gost flynyddol lawn ar y cyfraddau llog presennol fyddai £150k.

ARGYMHELLIAD

- 15 Argymhellir bod yr Aelodau'n:
- i) nodi'r cefndir ar gyfer adolygu'r cyfleusterau hyfforddiant tân ac achub yng Ngogledd Cymru;
 - ii) nodi bod y ddarpariaeth bresennol o ran cyfleuster hyfforddiant yn cyrraedd diwedd ei hoes;
 - iii) cymeradwyo prynu tir yn Llanelwy, Sir Ddinbych, yr aseswyd ei fod yn addas ar gyfer adeiladu canolfan hyfforddi a datblygu newydd yng Ngogledd Cymru; a
 - iv) cymeradwyo dechrau gwaith lliniaru mewn perthynas â madfallod i sicrhau bod y safle'n barod ar gyfer gwaith adeiladu o fis Rhagfyr 2024. Byddai hyn yn amodol ar graffu a chymeradwyaeth yr Aelodau;

CEFNDIR

- 16 Yng nghyfarfod yr Awdurdod Tân ar 20 Medi 2021, nododd y Prif Swyddog Tân y tair prif flaenoriaeth i'r Gwasanaeth yn ei hasesiad o'r sefyllfa. Roedden nhw'n cynnwys gwella argaeledd, gwella hyfforddiant a chryfhau'r strwythur corfforaethol. Cymeradwyodd yr aelodau'r blaenoriaethau hyn a dyrannu cyllid cychwynnol i gefnogi'r meysydd hyn.
- 17 Mae'r hyfforddiant wedi cael ei adolygu a'i wella drwy ddatblygu strategaeth hyfforddi newydd. Mae cyllid wedi'i ddyrannu i dalu am fwy o hyfforddwyr a gwnaed rhai gwelliannau i'r cyfleusterau hyfforddi offer anadlu yn Nolgellau er mwyn galluogi parhau i'w defnyddio yn y tymor byr.
- 18 Roedd yr adroddiad a gyflwynwyd i'r Awdurdod ar 17 Hydref 2022 yn argymhell y dylid dyrannu cyllideb gychwynnol er mwyn datblygu'r achos busnes ar gyfer canolfan hyfforddi a datblygu newydd.
- 19 Er mwyn cynorthwyo i ddatblygu'r achos busnes, mae fîm prosiect y ganolfan hyfforddi newydd wedi ymgynghori â staff, gweithwyr adeiladu proffesiynol, arbenigwyr cynaliadwyedd, pensaer ac aelodau o weithgor y ganolfan hyfforddi newydd. Mae'r gwaith hwn hefyd wedi cynnwys canfod darn o dir yr aseswyd ei fod yn addas oherwydd ei leoliad daearyddol, ei faint a chyflwr y ddaear, yn dilyn y gwaith diwydrwydd dyladwy angenrheidiol.

- 20 Cysylltwyd â swyddogion cynllunio lleol hefyd yn rhan o'r broses, i roi sicrwydd y gellid cefnogi'r cynnig mewn egwyddor ar yr amod bod digon o fanylion wedi'u cynnwys yn y cais cynllunio.

GWYBODAETH

- 21 Yn ystod y degawd diwethaf bydd yr Awdurdod wedi sylwi bod nifer y tanau a'r digwyddiadau brys eraill wedi gostwng yn sylweddol. Er bod hyn yn arwydd o lwyddiant y gwaith atal tân a wnaed yn ein cymunedau dros y cyfnod hwn, mae wedi arwain at y risg y bydd diffoddwyr tân yn cael llai o brofiad o'r ystod eang o beryglon a sefyllfaoedd cymhleth y maen nhw'n debygol o'u hwynebu wrth ymateb i ddigwyddiadau o'r fath.
- 22 Mae halogyddion tân hefyd yn peri risg sylweddol i iechyd a diogelwch ein staff; maent yn bresennol yn y mwg a'r nwyon fflamadwy gwenwynig sy'n cael eu rhyddhau yn ystod tanau. Mae dod i gysylltiad â'r halogyddion hyn wedi'i gysylltu â chanser a chyflyrau iechyd eraill mewn diffoddwyr tân. Felly, mae'n rhaid i reoli halogyddion tân fod yn rhan holl bwysig o'r dyluniad ar gyfer canolfan hyfforddi a datblygu newydd.
- 23 Er bod mesurau dros dro wedi'u rhoi ar waith, mae rheoli halogyddion tân yn y tymor hir yn bryder iechyd a diogelwch i staff y Gwasanaeth sy'n defnyddio'r cyfleusterau hyfforddiant offer anadlu presennol yn Nolgellau ac yn Airbus, Brychdyn.
- 24 Felly mae'r Gwasanaeth wedi cynnal adolygiad o'i gyfleusterau hyfforddi gweithredol ac, o ganlyniad, daeth i'r amlwg nad ydynt yn darparu'r cyfleusterau sy'n ofynnol i hyfforddi staff sy'n gweithio o fewn gwasanaeth tân ac achub yn yr oes sydd ohoni er mwyn diogelu ei ddyfodol yn y tymor hir.
- 25 Er bod cyfleuster hyfforddi'r tŷ tân yng ngorsaf dân Dolgellau yn dal i gael ei ddefnyddio ar gyfer hyfforddiant gweithredol, mae angen buddsoddi'n sylweddol ynddo i ymestyn ei oes yn y tymor canolig ar gyfer darparu hyfforddiant offer anadlu a thactegau diffodd tân sy'n holl bwysig o ran risg. Ni ellir ei ystyried yn opsiwn tymor hir ar gyfer hyfforddiant gweithredol ac felly mae'n bryder iechyd a diogelwch o ran darparu hyfforddiant ar gyfer diffoddwyr tân yn y Gwasanaeth yn y dyfodol. Mae hefyd wedi'i leoli mewn ardal o Ogledd Cymru sydd gryn bellter i'r mwyafrif o'n staff deithio iddi er mwyn mynd ar gyrsiau offer anadlu.
- 26 Mae'r cyfleusterau hyfforddiant offer anadlu yng ngorsafoedd tân y Rhyl, Wreccsam a Glannau Dyfrdwy hefyd wedi cael eu hadolygu a barnwyd eu bod yn darparu cyfleoedd hyfforddi 'mwg oer' lleol digonol i staff, er bod angen rhai mân welliannau.

- 27 Nodwyd hefyd nad yw'r cyfleusterau hyn wedi'u cynllunio i ganiatáu i ddiffoddwyr tân hyfforddi mewn amgylchedd sy'n eu hamlygu i amodau realistig gan gynnwys gwres a mwg – sy'n ofynnol i bawb sy'n gwisgo offer anadlu er mwyn gweithredu yn unol â'r Canllawiau Gweithredol Cenedlaethol, Manyleb Hyfforddiant Offer Anadlu a pholisi'r Gwasanaeth.
- 28 Mae gan y Gwasanaeth hefyd gyfleusterau CFBT sydd wedi'u lleoli o fewn safle ffatri Airbus, Brychdyn. Mae arfarniad o'r safle wedi nodi bod llawer o wendidau ynghlwm â dibyniaeth y Gwasanaeth ar y cyfleusterau hyn fel y prif gyfleusterau. Maent yn cynnwys rhai problemau o ran mynediad i staff a chontractwyr cynnal a chadw oherwydd polisi diogelwch y safle, a diffyg mynediad i ystafelloedd dosbarth a chyfleusterau lles.
- 29 Nodwyd hefyd nad yw'r un o'r safleoedd uchod yn addas i fodloni gofynion lles hirdymor a'r gofynion rheoli halogyddion ar gyfer ein staff pan fyddant yn mynd ar gyrsiau hyfforddi offer anadlu lle defnyddir tân, gwres a mwg.
- 30 Er mwyn lliniaru'r risgiau hyn, mae angen i ni roi blaenoriaeth i hyfforddiant a datblygiad gweithredol ar gyfer ein staff mewn amgylchedd hyfforddi trochol a realistig sy'n cynnwys mesurau iechyd a diogelwch digonol, wrth inni ystyried a dylunio canolfan hyfforddi a datblygu.
- 31 Bydd yr adolygiad llawn o'n cyfleusterau presennol ac arfarniad o'r opsiynau ar gyfer y ddarpariaeth yn y dyfodol yn cael eu cynnwys mewn achos busnes ar gyfer canolfan hyfforddi newydd, a fydd yn cael ei gyflwyno mewn cyfarfod o'r Awdurdod yn y dyfodol wedi i weithgor y ganolfan hyfforddi newydd graffu arnynt.
- 32 I gefnogi'r prosiect, mewn cyfarfod o'r Awdurdod ar 17 Hydref 2022, cymeradwywyd yr argymhelliad i ddyrannu cyllideb gychwynnol i'r prosiect, a oedd yn cynnwys yr opsiwn i ymrwymo i gytundeb cyfyngu gyda gwerthwr safle addas.
- 33 Ers y cyfarfod hwnnw o'r Awdurdod, canfuwyd darn addas o dir ar gyfer lleoli canolfan hyfforddi a datblygu ac, yn dilyn sgysiau adeiladol gyda'r asiant tir a'r swyddfa gynllunio leol, ymrwymodd yr Awdurdod i gytundeb cyfyngu 6 mis gyda'r gwerthwr er mwyn cynnal yr arolygon a'r asesiadau addaswydd tir angenrheidiol. Nid yw'r cytundeb hwn yn rhwymo'r Awdurdod i'r pryniant ond mae'n caniatáu i'r holl waith diwydrwydd dyladwy gael ei wneud.

- 34 Yn ystod y 6 mis diwethaf, mae gweithgor sy'n cynnwys un Aelod o'r Awdurdod o bob ardal yr Awdurdod wedi cael ei sefydlu, i ddatblygu a chraffu ar syniadau ar gyfer canolfan hyfforddi newydd yng Ngogledd Cymru. Mae'r grŵp hwn wedi cyfarfod yn rheolaidd ag aelodau o dîm y prosiect, ac wedi ymweld â chanolfannau hyfforddi a datblygu Gwasanaethau Tân ac Achub eraill yn y Deyrnas Unedig.
- 35 Mae'r Gwasanaeth hefyd wedi gweithio gydag arbenigwyr, sydd wedi cynnal yr arolygon a'r asesiadau tir perthnasol, gyda chefnogaeth deialog â swyddfa gynllunio Cyngor Sir Ddinbych i fodloni eu gofynion cyn cyflwyno cais cyn-cynllunio posibl.
- 36 Mae canlyniadau'r gweithgor, arolygon safle a thrafodaethau â'r swyddfa gynllunio leol yn ffafriol ac yn cefnogi'r argymhelliad i brynu'r safle yn Llanelwy, Sir Ddinbych er mwyn adeiladu canolfan hyfforddi a datblygu newydd i'r gwasanaeth tân ac achub yng Ngogledd Cymru yn y dyfodol.
- 37 Mae cyllideb refeniw ar gyfer prynu tir gwerth £2.75m wedi'i chynnwys yng nghyllideb yr Awdurdod ar gyfer 2023/24, a rhaid i'r Aelodau gymeradwyo ei defnyddio, wedi i'r gwaith diwydrwydd dyladwy ar y safle gael ei gwblhau. Mae'r gwaith hwnnw wedi dod i ben erbyn hyn. Byddai'r tir yn cael ei brynu gan ddefnyddio benthyciad allanol ar gost flynyddol o £150k ar y cyfraddau llog presennol. Gofynnir i Lywodraeth Cymru am gymorth ariannol hefyd ond nid oes modd cadarnhau hyn.
- 38 Os rhoddir cymeradwyaeth i brynu'r tir, bydd achos busnes gan gynnwys arfarniad o'r opsiynau, amserlen a chostau'n cael ei ddatblygu er mwyn i'r Aelodau ei adolygu cyn unrhyw benderfyniad i fwrw ymlaen â rhaglen adeiladu'r ganolfan hyfforddi newydd.
- 39 Fodd bynnag, mae angen gwaith lliniaru mewn perthynas â madfallod ar y safle hwn a dim ond yn ystod un cyfnod o'r flwyddyn y gellir gwneud hynny. Felly, bydd angen cynnal y gwaith hwn o fis Rhagfyr 2023 hyd at fis Hydref 2024 i sicrhau bod y safle'n barod ar gyfer unrhyw ddatblygiad posibl yn y dyfodol o fis Rhagfyr 2024.

GOBLYGIADAU

Amcanion Llesiant	Mae'r prosiect hwn yn cyd-fynd â holl Amcanion Llesiant a Chorfforaethol 2022/23 a bydd yn gwella diogelwch diffoddwyr tân, yn hybu parodrwydd gweithredol ac yn sicrhau cynaliadwyedd yn y tymor hwy
Cyllideb	Cymeradwyodd yr Aelodau ddarpar gyllideb o £2.75m ar gyfer prynu tir yng nghyllideb 2023/24, wedi'i ariannu trwy fenthycu ar gost flynyddol o £150k ar y cyfraddau llog presennol. Gofynnir i Lywodraeth Cymru am gymorth ariannol hefyd ond nid oes modd cadarnhau hyn.
Cyfreithiol	Mae gan yr Awdurdod ddyletswydd o dan y ddeddfwriaeth Iechyd a Diogelwch i sicrhau hyfforddiant digonol i'w staff ac i sicrhau bod risgiau megis halogyddion yn cael eu rheoli. Rhaid i'r Awdurdod hefyd sicrhau bod hyfforddiant ar gael i bersonél mewn perthynas â diffodd tanau, gwrthdrawiadau traffig ffyrdd ac achosion brys o dan Ddeddf Gwasanaethau Tân ac Achub 2004. Mae angen i'r Awdurdod hefyd sicrhau ymateb diogel ac effeithiol fel y nodir yn Fframwaith Cenedlaethol Tân ac Achub Cymru 2016. Aeth y prosiect hefyd i'r afael â'r rhwymedigaeth gyfreithiol ehangach i leihau allyriadau carbon.
Staffio	Mae fîm a rhanddeiliaid y prosiect wedi'u cynnwys yn y Ddogfen Cychwyn Prosiect (PID) i'w chymeradwyo gan Dîm Arweinyddol y Gwasanaeth. Mae'r prosiect yn cefnogi iechyd a diogelwch a lles staff.
Cydraddoldeb/Hawliau Dynol/y Gymraeg	Mae'r goblygiadau ar gyfer y nodweddion gwarchoddedig yn cael eu cynnwys yn Asesiad Effaith Integredig y Ddogfen Cychwyn Prosiect.
Risgiau	Mae'r holl risgiau wedi'u cynnwys yng nghofrestr risg y Ddogfen Cychwyn Prosiect.